Azərbaycanda palliativ yardım xidmətlərinin cari vəziyyəti.

Milli qanunvericilik.

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 41-ci maddəsinə görə hər kəsin sağlamlığını qorumaq və tibbi yardım almaq hüququ vardır.
2. Приказ Минздрава СССР от 25.04.1986 N 590 "О мерах по дальнейшему улучшению профилактики, ранней диагностики и лечения злокачественных новообразований"
3. “Sosial xidmətlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunun 17-ci Maddəsinə əsasən palliativ yardım mərkəzlərinin yaradılması nəzərdə tutulub.
4. "Azərbaycan Respublikasında qeyri-infeksion xəstəliklərlə mübarizəyə dair 2015-2020-ci illər üçün Strategiya"nın icrası üçün Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Fəaliyyət Planının 9.3.1-ci bəndinə əsasən QİX ilə bağlı ümumrespublika və yerli səviyyədə palliativ və reabilitasiya xidmətlərinin yaradılması nəzərdə tutulub.
5. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 9 fevral 2006-cı il tarixli 39 saylı Qərarı: «Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin tibbi məqsədlərlə istifadə edilməsi qaydasının və şərtlərinin, habelə narkomanlıq xəstəliyinə düçar olan şəxslər barəsində tibbi tədbirlərin tətbiq edilməsi Qaydası»nın təsdiq edilməsi barədə və Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin tibbi məqsədlərlə istifadə edilməsi qaydası və şərtləri, habelə narkomanlıq xəstəliyinə düçar olan şəxslər barəsində tibbi tədbirlərin tətbiq edilməsi Qaydası

Azərbaycanda ölümün əsas səbəbləri.

Cəmiyyətin və səhiyyə sektorunun əsas sağlamlıq yükünü təşkil edən qeyri-infeksion xəstəliklər Azərbaycanda ölüm və xəstələnmə hallarının başlıca səbəbi hesab olunur. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsinin (DSK) məlumatına əsasən 2017-ci ildə ölkə üzrə ümumilikdə 57.109 ölüm halı qeydə alınmışdır. Ölüm hallarının əsas beş səbəbini qan dövranı xəstəlikləri, xərçəng, tənəffüs sistemi orqanlarının xəstəlikləri, həzm orqanlarının xəstəlikləri təşkil edibdir.

Əsas səbəblərdən ölüm halları

(Şəhər və kənd yerləri üzrə - cəmi)

Əsas səbəblər	2013	2014	2015	2016	2017

Bütün səbəblərdən ölənlərin sayı, nəfər	**54 383**	**55 648**	**54 697**	**56 648**	**57 109**
onlardan:					
- qan dövranı sisteminin xəstəliklərindən	34 379	33 291	32 825	34 093	33 663
- yenitörəmələrdən	6 383	6 982	7 278	8 252	8 665
- tənəffüs sistemi xəstəliklərində	1 529	1 971	1 712	1 815	1 839
- travmalar, zəhərlənmələr və xarici səbəblərin təsirinin digər nəticələrindən	2 234	2 827	2 646	2 731	2 769
Bütün səbəblərdən ölənlərin sayı, əhalinin hər 100 000 nəfərinə	**585,0**	**591,1**	**574,0**	**587,8**	**586,7**
onlardan:					
- qan dövranı sisteminin xəstəliklərindən	369,8	353,6	344,5	353,7	345,8
- yenitörəmələrdən	68,7	74,2	76,4	85,6	89,0
- tənəffüs sistemi xəstəliklərindən	16,4	20,9	18,0	18,8	18,9
- travmalar, zəhərlənmələr və xarici səbəblərin təsirinin digər nəticələrindən	24,0	30,0	27,8	28,3	28,4

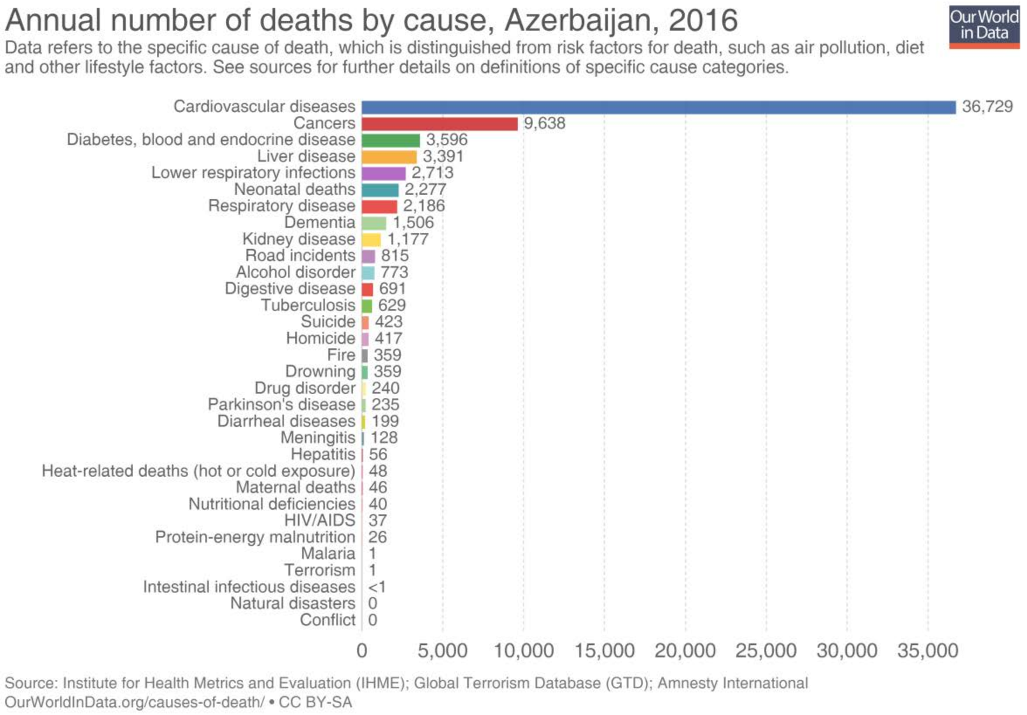

Əhalinin bədxassəli şişlərlə xəstələnməsi.

	2005	2010	2015
İlk dəfə qoyulmuş diaqnozla qeydə alınmış xəstələrin sayı - cəmi, nəfər	6 277	7 626	10 183
Müalicə-profilaktika müəssisə-lərində qeydiyyatda olan xəstələrin sayı - cəmi	23 088	28 052	40 653

İİV/QİÇS.

2016-cı il ərzində Azərbaycanda yeni İİV-ə yoluxma faktı 556 nəfərdə təsdiqlənmişdir. Ümumilikdə 2016-cı ilin sonunadək Respublika QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzində 5376 nəfər İİV-lə yaşayan insan rəsmi qeydiyyatdadır. Onlardan 72,3%-i kişi, 27,7%-i qadınlardır. QİÇS mərhələsində olanlar 1312 nəfər təşkil edir.

Cədvəl. İnsanın immunçatışmazlığı virusunun (İİV) törətdiyi xəstəliklə xəstələnlərin sayı (nəfər)

	2000	**2010**	**2015**
İİV-in törətdiyi xəstəliklə ilk dəfə qeydə alınmış xəstələrin sayı - *cəmi*	63	459	704
Müalicə-profilaktika müəssisələrində qeydiyyatda olan İİV-in törətdiyi xəstəliklə xəstələrin sayı - *cəmi*	...	2621	5439
- onlardan qazanılmış immunçatışmazlıq sindromu (QİÇS) ilə	**...**	691	1682

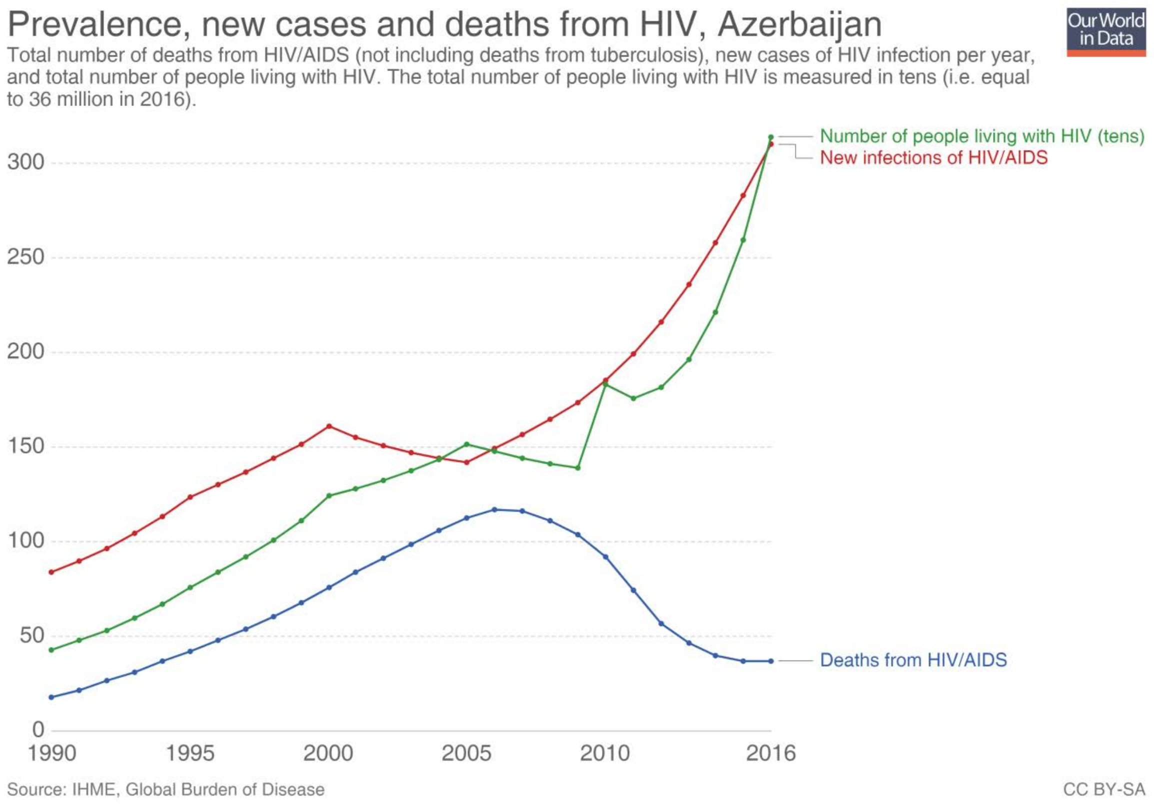

Azərbaycanda Respublika QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzində qeydiyyatda olan və ölən İİV xəstələrinin sayı (1987-2016).

	Say, nəfər
İİV-ə görə qeydiyyatda olanların sayı	5376
İİV/QİÇS səbəbindən ölənlərin sayı	788

Əhalinin aktiv vərəmlə xəstələnməsi.

	2000	**2010**	**2015**
İlk dəfə qeydə alınmış xəstələrin sayı - cəmi, nəfər	5 113	4 801	3 989
onlardan:			
• ağciyər vərəmi	4 868	3836	3107
• vərəmli plevrit	…	…	460
Müalicə-profilaktika müəssisələrində qeydiyyatda olan xəstələrin sayı - cəmi, nəfər	14 274	12 469	9 695

Təlim və tədris, palliativ qayğı üzrə davamlı tibbi təhsil, məlumatlılıq

- Palliativ qayğı ilə bağlı ilk tədris vəsaiti 7 il bundan əvvəl hazırlanmış olsa da, dərslik və kitablar nəşr edilməmişdir. Qeyd edilmiş tədris vəsaiti əsasında dərslər yalnız ATU-da onkologiya kafedrasında tədris alan tibb tələbələri üçün keçilir.
- 8-10 il əvvəl Bakı və Sumqayıtda həm evdə, həm də stasionar şəraitdə və poliklinikada palliativ qayğı xidmətləri sınaqdan keçirilmişdir.
- Əhalinin mühüm bir hissəsi hələ də bu xidmətlərin nə olduğu və nəyə xidmət etdiyi barədə dəqiq bilgiyə və məlumata malik deyil.
- Tibb işçilərinin palliativ qayğı və hospis xidmətləri, o cümlədən palliativ xəstələrin ehtiyacları barədə məlumatlılığı yetərli deyildir.
- Narkotik analgetiklərə əlçatanlıq məhduddur. Narkotik preparatların dövriyyəsi ciddi nəzarət altındadır.

Global Morphine Consumption, 2015: (mg/capita)

1	Canada	117.7428
4	USA	60.9909
12	United Kingdom	22.8571
82	Turkey	0.8490
84	Ukraine	0.7040
90	Russia	0.5503
123	Azerbaijan	0.1050

Source: International Narcotics Control Board; World Health Organization population data

Təklif olunan Palliativ qayğının milli modeli